

Назарій ДАНИЛЬЧУК

студент IV курсу, ОП 032 «Історія та археологія», Тернопільський національний педагогічний університет імені Володимира Гнатюка

РОЛЬ АНТОНІ ШНАЙДЕРА В РЕГІОНАЛЬНІЙ ІСТОРІЇ

Антоні Шнайдер народився 12 червня 1825 р. у Вільшаниці, що на теперішній Львівщині у родині баварського офіцера та представниці польської шляхти. Хоч він і не був українцем за походженням проте зробив достатньо для землі де народився. Попри життєві негаразди та фінансові труднощі завдяки власній силі волі та любові до справи зумів здійснити багато для краю, чим вписав себе у історію.

Актуальність даної теми полягає у дещо кризовому стані регіональної історії, адже через фінансову скруту все менше дослідників воліють займатися дослідженням історії окремих сіл, що часто стояли осторонь ключових подій в історії України.

Метою є аналіз наукової спадщини даного дослідника та оцінка ролі особистості та його ініціативи у розвитку та вивченні регіональної історії попри складні політичні чи економічні негаразди, що є реальністю сьогодення.

XIX ст. відзначилося особливим піднесенням зацікавленості регіональною історією, через що багато науковців почали проводити етнографічні подорожі, задля збору та збереження різних локальних легенд, казок, звичаїв та традицій. Приблизно у цей ж час подібний інтерес з'явився і до археологічних пам'яток та артефактів, якими всіяні поля по селах.

Галичина не стала винятком із загальної тенденції і на її теренах почалися різні подорожі із метою фіксації та опису різних явищ та речей. Не останню роль у цьому процесі здійснив Антоні Шнайдер, що хоч і не був українцем але зробив надзвичайно багато для краю. Дослідник був досить різносторонньою особистістю та цікавився багатьма спектрами історії: етнографічними, краєзнавчими, археологічними. Фактично по кожному із них він залишив свій спадок котрим сучасні краєзнавці успішно користуються [2, с. 298].

Історико-краєзнавча діяльність. Із середини XIX ст. йому випала нагода працювати у консерваторській комісії, що займалася охороною пам'яток історичних подій чи архітектури [1, с. 446]. Із цим працевлаштуванням пов'язана його подорож сучасною Тернопільщиною де він провів ряд розвідок на півдні області. Результатом цих подорожей стали описи населених пунктів із досить цікавими деталями. Наприклад до нас дійшов такий опис с. Бабинці, Чортківського району, Тернопільської області. В ній автор описує місце знаходження села, ландшафт навколишньої природи, розміри, сільське господарство, кількість будинків та родин, зайнятість населення, віросповідання, побут та багато інших аспектів [7, с. 32–34]. Подібний опис він зробив і по селу Урожайне, Чортківського району, Тернопільської області де зазначив природу населеного пункту, мешканців та їх побут і звичаї, подібно до опису с. Бабинці [9, с. 35–37].

Істотне місце в його дослідженнях зайняла геральдика містечок півдня Тернопільщини. Так в його праці «Енциклопедія до краєзнавства Галичини» є описи або згадки про печатки м. Борщева та сіл: Більче-Золоте, Озеряни, Мельницю-Подільську, Кривче, Кудринці, Ланівці та інші села Чортківського району [4, с. 7–8].

Археологічна діяльність. Ще більший внесок зробив Антоні Шнайдер в археологічному вивченні краю. 1862–1864 рр. ним було здійснено досить масштабні на той час археологічні розвідки півднем Тернопільщини де він виявив численні пам'ятки та поховання, що стало базою для його майбутньої

енциклопедії та археологічної карти Галичини. Окрім розвідок на Тернопільщині, слідкував за земляними роботами у Львові під час будівництва.

У 1877–1878 рр. став на посаду заступника археологічного консерватора Східної Галичини. На цій посаді провів нові ґрунтовні розвідки півднем Тернопільщини про що залишилися відомості у його працях. У одній з них він подає наступні дані: опис різних курганів та стан їх збереження, кам'яні «баби», жертвні пагорби, «спалювальні могили», опис виявлених зруйнованих поховань та їх інвентаря [8, с. 88].

Влітку 1878 р. ним було виявлене відоме трипільське поселення Кошилівці-Обоз і хоч його призначення та період визначені хибно все ж фіксація місця та публікація інформації про нього мала своє вагомe значення для дослідників Трипілья [6, с. 91].

Отже, хотілося б відзначити високий внесок та значення Антоні Шнайдера у розвитку історії Східної Галичини та Тернопільщини. Попри відсутність університетської освіти та скрутне матеріальне становище людина присвятила себе дослідженням. Його наукова спадщина є надзвичайно важливою та цінною для сучасних краєзнавців, що вже не мають доступу до того масиву даних і його доробок стає в нагоді. Він здійснив краєзнавчі розвідки по маловідомих до того селах, де намагався записати про село якомога більше цікавої інформації в результаті чого ми маємо цікаву інформацію про населення, його побут та звичаї, географію місцевості, геральдичні знаки.

Не менших досягнень автор здійснив і в археологічній галузі. Завдяки його розвідкам ми можемо скласти приблизну картину курганних поховань, що височіли на нашій території ще кілька століть назад, а тепер розрівняні оранкою.

Список використаних джерел

1. Булик Н. М. Антоні Шнайдер: штрихи до наукового портрету львівського археолога. *Матеріали і дослідження з археології Прикарпаття і Волині*. Вип. 14. 2010. С. 440–453.
2. Булик Н. М. З історії археологічних досліджень у Східній Галичині в ХІХ – на початку ХХ ст. *Матеріали і дослідження з археології Прикарпаття і Волині*. Вип. 10. 2006. С. 298–317.
3. Булик Н. М. Львівська археологія ХІХ – початку ХХ століття: дослідники, наукові установи, музеї. НАН України, Ін-т українознавства ім. І. Крип'якевича. Львів, 2014. 304 с.
4. Гречило А. Дослідження Антонієм Шнайдером геральдики містечок Борщівщини. *Літопис Борщівщини*. Випуск №8. С. 7–9.
5. Думанська І., Скочиляс І. Антоні Шнайдер як дослідник Борщівщини. *Літопис Борщівщини*. Випуск №8. С. 81–84.
6. Олійник В. І. Кошилівці-Обоз – пам'ятка світового значення. *Археологія*. 2000. №2. С. 91–94.
7. Шнайдер А. Бабинці (Краєзнавча розвідка з 1874 р.). *Літопис Борщівщини*. Випуск №2. С. 32–34.
8. Шнайдер А. Борщівський повіт у Галичині з його доісторичною та середньовічною старовиною. *Літопис Борщівщини*. Випуск №8. С. 84–100.
9. Шнайдер А. Урожайне (Краєзнавча розвідка з 1874 р.). *Літопис Борщівщини*. Випуск №3. С. 35–37.